

Asia: VN/12957/2023

Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö hallituksen esityksestä laiksi merituulivoimasta talousvyöhykkeellä ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

4 luku – Ehdotukset ja niiden vaikutukset

Tunnistattekko, että esitetyillä laeilla olisi vaikutuksia, joita ei ole huomioitu esityksessä?

Varsinais-Suomen ELY-keskus kiinnittää huomiota siihen, että maisemavaikutuksia ei ole mainittu esitysluonnoksessa. Ympäristövaikutuksina on mainittu erikseen vaikutukset linnustoon, kalastoon ja vedenalaiseen luontoon sekä ilmastovaikutukset. Maisemavaikutukset on esitysluonnoksen valmistelussa hyödynnetyn "Merituulivoiman edistäminen" -selvityksen (VN 2024:4) mukaan vähäisemmät kuin maalle rakennettaessa. Varsinais-Suomen ELY-keskus kuitenkin toteaa, että etenkin useamman voimala-alueen kumulatiivisten vaikutusten merkittävyys sekä voimaloiden valaistuksen näkyminen voimakkaina rannikolle ei ole poissuljettu. Vaikka maisemavaikutuksia toki tarkastellaan merisuunnitelmissa ja YVA-menettelyssä, pitää Varsinais-Suomen ELY-keskus tärkeänä, että arvioidaan maisemavaikutusten merkitystä myös säädettävän lain kannalta, ja tarvittaessa nostetaan ne esille myös hallituksen esityksessä.

Esitysluonnoksen luvussa 4.2.3 käsitellään vaikutuksia lintuihin, kalastoon ja vedenalaiseen luontoon, erityisesti merenpohjiin. Myös vedenalaisen melun vaikutuksia esitellään. Nämä sisältyvät EU:n meristrategiapuitedirektiiviin perustuvan merenhoidon 11 laadulliseen kuvaajaan, joiden kaikkien osalta tavoitteena on hyvä tila. Varsinais-Suomen ELY-keskus toteaa, että muita merenhoidon kuvaajia, joiden tilaan merituulivoimalat ja niiden rakentaminen voivat vaikuttaa heikentävästi, ovat meren roskaantumiseen ja haitallisiin aineisiin liittyvät. Roskaantumista voi aiheutua rakentamisvaiheessa sekä voimaloiden käytön aikana muun muassa pintamateriaalien tai maalien rapautumisen seurauksena. Tuulivoimaloiden koneistoissa on muun muassa hydraulikkaöljyä, joka muodostaa potentiaalisen öljyvahingon riskin.

Edelleen Varsinais-Suomen ELY-keskus toteaa, että merenpohjan tila arvioidaan merenhoidossa merialueittain merenpohjan laajoille elinympäristöille, jotka perustuvat merenpohjan koostumukseen sekä valovyöhykkeisiin. EU-tasolla on merenpohjan laajoille elinympäristöille määritetty hyvän tilan raja-arvot, joiden mukaan kunkin elinympäristön pinta-alasta saa merialuekohtaisesti olla fyysisesti menetetty korkeintaan 2 %. Vahingollista häiriötä saa kohdistua enintään 25 %:iin kunkin elinympäristön pinta-alasta (sisältäen menetetyn alueen), jotta tila olisi hyvä. Lisäksi fyysisen häiriön enimmäismäärälle on valmisteilla raja-arvo, mutta siitä ei ole vielä lopullisesti sovittu. Edellä mainituista merenpohjan kriteereistä merituulivoimaloiden rakentamisella

voi olla olennainen vaikutus erityisesti fyysiseen menetykseen. Sekä tuulivoimaloiden perustusten että pohjaan asennettavien sähkön siirtokaapelien alle jäävät alueet menetetään. Merenpohjan menetyksellä tarkoitetaan merenpohjassa tapahtunutta muutosta, jonka ei arvioida palautuvan 12 vuodessa ennalleen.

Varsinais-Suomen ELY-keskus myös katsoo, että sähkömagneettisen säteilyn potentiaalisia vaikutuksia vesieliöihin olisi hyvä mainita sanallisesti hallituksen esityksessä. Aihetta on käsitelty viitatussa "Merituulivoiman edistäminen" -selvityksessä (VN 2024:4) kattavasti ja riskit on tunnistettu hyvin. Merenhoidon kuvaaja "11. Energian johtaminen mereen, mukaan lukien vedenalainen melu, ei ole tasoltaan sellaista, että se vaikuttaisi haitallisesti meriympäristöön" koskee nykyisellään Suomen merenhoidossa nimetysti meluvaikutusta ja lämpövaikutusta, mutta merituulivoiman tuomat potentiaalisesti laajat korkeajännitesähkökaapeloinnit ja sähköasemat nostavat elektromagneettisen säteilyn potentiaalisesti merkittäväksi tekijäksi meriympäristön eliöstölle.

Varsinais-Suomen ELY-keskus katsoo, että myös edellä mainitut asiat tulisi ottaa huomioon lain lopullisissa perusteluissa ja/tai esityksessä mainitussa myöhemmin annettavassa valtioneuvoston asetuksessa ja sen perustelumuihistiossa.

Muu palaute vaikutusarvioista

Esitysluonnoksen mukaan kilpailutettavat alueet valitsisi valtioneuvosto huomioiden yhteiskunnan kokonaisedun, kuten eri merenkäyttömuodot ja mahdollisuudet tuotetun energian siirtoon. Varsinais-Suomen ELY-keskus toteaa, että jo tässä yhteydessä tulee ottaa huomioon ympäristövaikutukset. Kuten esitysluonnoksestaakin tulee ilmi, edellyttää alueen valintaa koskeva päätös SOVA-menettelyä, jolloin ympäristövaikutuksia arvioidaan. Varsinais-Suomen ELY-keskus kuitenkin katsoo, että ympäristövaikutusten olisi hyvä tulla selkeämmin esille jo hallituksen esityksen 4 luvussa, jossa käsitellään ehdotuksia ja niiden vaikutuksia. Tutkimustiedon hankintaa ennen kilpailutettujen alueiden valintaa ja kilpailutusta tulisi korostaa, ja tietoa tulisi pyrkiä hankkimaan mahdollisen laajasti aikaisessa vaiheessa. Tähän tulee myös kohdistaa riittävät resurssit ja oikeanlainen osaaminen.

Vaikutusten osalta tulisi Varsinais-Suomen ELY-keskuksen näkemyksen mukaan käsitellä enemmän yhteisvaikutuksia, myös muiden maiden talousvyöhykkeillä mahdollisesti toteutettavien hankkeiden kanssa. Mahdollisia vaikutuksia luontoarvoihin, kuten linnustoon, kalastoon ja vedenalaiseen luontoon tulisi ylipäättänsä käsitellä perusteellisemmin. Nyt katsotaan, että vaikutuksia voi syntyä. Kuitenkin vääjäämättä vaikutuksia syntyy, erityisesti yhteisvaikutukset huomioon ottaen. Myös talousvyöhykkeen tuulivoimahyödyntämisen kasvusta koituvaa lisääntyvää kuormitusta mantereen luontoarvoihin tulisi arvioida. Esitysluonnoksen luvussa 4.2.3 todettu "Joka tapauksessa ehdotetun lain katsotaan lisäävän merituulivoimahankkeiden toteutumisen todennäköisyyttä talousvyöhykkeellä, mistä johtuen myös ympäristövaikutukset lisääntyvät" vaatii yksityiskohtaisempia perusteluja.

7 luku – Säännöskohtaiset perustelut

Palaute alueen valinnasta

Varsinais-Suomen ELY-keskus katsoo, että alueen valintaan koskevaan säännökseen on syytä lisätä velvollisuus kuulla muun muassa ympäristöviranomaisia.

Merituulivoima-aluetta koskevan säännöksen yksityiskohtaisissa perusteluissa tarkastellaan erityisesti vaikutuksia merialueella. Varsinais-Suomen ELY-keskus toteaa, että merituulivoima-alueita valittaessa tulee varmistaa, että päätöksenteon pohjaksi on riittävästi tietoa myös merituulivoimaloiden vaikutuksista mantereella sekä vesi- ja rantaluonnon monimuotoisuuden kannalta keskeisillä alueilla, sillä tuulivoimahankkeet synnyttävät todennäköisesti tarvetta rakentaa uusia sähkönsiirtolinjoja mantereella.

Edelleen esitysluonnoksessa todetaan, että pyritään ohjaamaan merituulivoimahankkeiden sijoittumista alueille, jotka ovat yhteiskunnan kokonaisedun kannalta parhaita mahdollisia ja että tällä tarkoitetaan muun muassa sitä, että hankkeet sijoittuisivat alueille, jotka soveltuvat parhaiten merituulivoimarakentamiseen, ovat sähköjärjestelmän kannalta sopivia ja samalla haitat ympäristölle, liikenteelle, kalastukselle ja muulle meren käytölle olisivat mahdollisimman vähäiset. Varsinais-Suomen ELY-keskus toteaa, että alueiden valinnan perusteita ei esityksessä kuitenkaan mainita, vaikka se on oleellisen tärkeä muun muassa ympäristövaikutusten kannalta. Kilpailutukseen tulisi valita alueita, joilla haitat ympäristölle ovat mahdollisimman pieniä. Näistä syistä kilpailutettavien alueiden valintamenettely ja käytettävät kriteerit tulee kuvata tarkasti. Alueiden valinnassa on erityisen tärkeää ottaa huomioon myös eri paineiden ja kaikkien kilpailutettavien merituulivoima-alueiden yhteisvaikutukset merialueen tilaan.

Kilpailutettavien alueiden valinnassa tulisikin ottaa huomioon eri merenpohjan laajojen elinympäristöjen esiintyminen kullakin alueella. Merituulivoimaa ei tulisi kohdistaa sellaisille alueille, joilla esiintyy pienialaisia merenpohjan elinympäristötyyppejä, jotta niiden hyvä tila ei joutuisi uhatuksi. Ongelmana on kuitenkin se, että eri elinympäristötyyppien esiintyminen ja pinta-alat tunnetaan toistaiseksi puutteellisesti. Niiden sijainnin ja pinta-alojen arviointi tulisikin tehdä ennen kilpailutettavien alueiden valintaa.

Palaute vakuuksista (osallistumisvakuus ja edistämismaksu)

-

Palaute maksuista (osallistumismaksu ja hyödyntämismaksu)

-

Muu palaute kilpailutuksesta

Varsinais-Suomen ELY-keskus pitää tärkeänä, että kilpailutuksen laadullisina tekijöinä otetaan huomioon myös ympäristövaikutukset.

Lisäksi todetaan, että joko säädettävässä laissa tai tuulivoimaa koskevissa lupalaeissa tulee varmistaa, että merituulivoimaloiden laitteiden ja rakenteiden purkaminen niiden toiminta-ajan päätyttyä tai rakentamisen keskeydyttyä eivät jää yhteiskunnan maksettavaksi, kuten valitettavasti kaivoshankkeiden osalta tietyissä tilanteissa on käynyt.

Sähkönsiirtolinjat eivät lakiehdotuksen mukaan kuuluisi lain soveltamispiiriin. Kuitenkin sähkölinjojen vetäminen on meriympäristön tilan kannalta, erityisesti rannikkoalueella merkittävästi luontoarvoihin vaikuttava. Tuulivoimalan rakentaminen edellyttää poikkeuksetta jonkinlaista sähkönsiirtoratkaisua. Varsinais-Suomen ELY-keskus katsoo, että tämä tulisi ottaa huomioon, ja tuulivoiman tuotantoalueita sähkönsiirtoreitteineen tulisi käsitellä kilpailuttaessa kokonaisuutena. Muuten on vaarana, että luvan saaneet voimalaitosalueet lopulta eivät saa sähkönsiirtoreittiä eivätkä siten ole toteuttamiskelpoisia, mikä johtaisi resurssien tuhlaamiseen monella sektorilla.

Palaute hyödyntämisluvasta

Varsinais-Suomen ELY-keskus pitää hyvänä, että hyödyntämisluvassa voidaan antaa ympäristöön liittyviä lupaehtoja. Muun muassa luvan siirtämismahdollisuuden vuoksi onkin tärkeää, että hyödyntämisluvassa myös annetaan ympäristövaikutuksia koskevia lupaehtoja. Alueen valinnassa ja luvan myöntämisen yhteydessä tärkeäksi arvioidut ympäristölliset kriteerit tulee täyttyä myös hankkeen siirtyessä toiselle toimijalle.

Edelleen Varsinais-Suomen ELY-keskus huomauttaa, että sivulla 87 olevassa lakiehdotustekstissä 17 §:ssä on vain kaksi momenttia, vaikka perustelujen mukaan säännös on tarkoitus jakaa kolmeen momenttiin. Edelleen todetaan, että lakiteknisesti olisi selkeämpää erottaa 2 momentti kahdeksi. Epäselväksi jää, miksi tutkimustulosten toimittamisvelvollisuus ja mahdollisuus määrätä energian tuomisesta Suomeen on laadittu yhdeksi momentiksi eikä erikseen. Mikäli näillä kahdella on jokin yhteys ja yhdeksi momentiksi säätämisen takana on peruste, tulisi asiaa avata selkeämmin perusteluissa.

Lisäksi katsotaan, että voisi olla hyvä arvioida tarvetta säätää lupaharkinnan ja lupaehtojen asettamisen yhteydessä tehtävästä läpinäkyvästä hyötyjen ja haittojen vertailusta, jossa otettaisiin riittävästi huomioon luontoarvojen ja eri käyttötarkoitusten menetykset. Suomen talousvyöhykkeen meriluonnolle ja muun muassa kaupalliselle kalastukselle aiheutuu merituulivoiman toteutuksen myötä huomattavia haittoja. Näin ollen on hyvä painottaa myös huomattavien hyötyjen saamista Suomeen.

Palaute valitusten osittaisesta keskittämisestä Vaasan hallinto-oikeuteen (Eryteisesti hallinto-oikeuksille, korkeimmalle hallinto-oikeudelle ja markkinaoikeudelle osoitettu kysymys)

-

Palaute muutoksenhausta

-

Palaute talousvyöhykelain muutoksista

-

8 luku – Lakia alemman asteinen sääntely

Palaute asetuksella myöhemmin säädettäviin asioihin liittyen

Varsinais-Suomen ELY-keskus toteaa, että mikäli ympäristövaikutuksia sekä niiden huomioon ottamista merituulivoimarakentamisessa ei yksityiskohtaisemmin avata nyt valmistelussa olevassa hallituksen esityksessä, tulee nämä seikkaperäisesti ilmetä myöhemmin annettavista asetuksista ja niiden perustelumuiustioista. Lainvalmistelussa tulee myös varmistaa, että lakia alempiasteisessa sääntelyssä voidaan riittävän tarkasti säätää muun muassa ympäristövaikutusten huomioon ottamisesta.

Muu palaute

Tähän pyydetään jättämään palaute vain niistä asioista, joita ei ole mainittu yllä.

Varsinais-Suomen ELY-keskus huomauttaa, että sivulla 10 mainittu maankäyttö- ja rakennuslaki on edelleen samanniminen, ja uusi nimike alueidenkäyttölaki tulee voimaan vasta 1.1.2025.

Esitysluonnoksen sivulla 8 on esitetty talousvyöhykkeellä sovellettavaa lainsäädäntöä. Selvyyden vuoksi olisi hyvä tässä yhteydessä selkeämmin tuoda esille, miltä osin luonnonsuojelulakia sovelletaan talousvyöhykkeellä. Esimerkiksi sen "8 lukua Eliölajien suojelu" sovelletaan myös Suomen talousvyöhykkeellä luontaisella levinneisyysalueellaan luonnonvaraisina esiintyviin eläin- ja kasvilajeihin erikseen mainittuja poikkeuksia lukuun ottamatta. Varsinais-Suomen ELY-keskus toteaa, että tällä on merkitystä merituulivoimaloiden tarvitsemiin erityislainsäädännön mukaisiin lupiin.

Sivulla 67 on avattu 28 §:n perusteluja, joissa todetaan muun muassa, että vesilupaa valvoo aluehallintovirasto. ELY-keskus huomauttaa, että vesilain nojalla aluehallintovirasto on kuitenkin lupaviranomainen, kun taas valvovana viranomaisena toimii ELY-keskus.

Mattila Olli

Arlander Joy

Varsinais-Suomen ELY - Ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue